

DELAVSKA POLITIKA

GLASILO SOCIALISTIČNE STRANKE JUGOSLAVIJE.

Uredništvo je v Mariboru, Ruška cesta 5, poštni predal 22. Rokopisi se ne vračajo. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo. Uprava: Maribor, Ruška cesta 5, poštni predal 22. Ljubljana VII, Zadržni dom.

Izhaja vsako sredo in soboto.

Naročnina za državo SHS znaša mesečno 10 Din, za inozemstvo mesečno 15 Din.

Malih oglasov, ki služijo v posredovanje in socialne namene delavstva ter nameščencev, stane vsaka beseda 50 para. Debela tiskana beseda stane 1.—Din. Malih oglasov trgovskega značaja, stane beseda 1.—Din. V oglasnem delu stane petitna enostolpna vrsta 1.50 D. Pri večjem številu objav popust. Čekovni račun: 14.335. — Reklamacije se ne frankirajo.

Štev. 48.

Sobota 16. junija 1928.

Leto III.

Iz reakcije v polomijo.

Ko se je pred leti vsled gospodarske krize in desorijentacije v delavskem gibanju kapitalizem nekoliko učvrstil in z najbrutalnejšimi sredstvi najbrutalnejše reakcije udarjal po trenutno oslabilnem delavstvu, je naša buržuazija opravičevala svoje blazno početje z mednarodnim reakcionarnim kurzum. Takrat ji je bil celo Mussolini simpatičen, kajti buržuaziji so domovinski interesi presneto podrejenega pomena. Vse bolj ji leže na srcu skrb za utrditev njenih razrednih privilegijev. Slavna naša velekapitalistična buržuazija in ves njen aparat bi v skrajnem slučaju raje izročila Jugoslavijo Mussoliniju ali Cankovu v zakup, kakor pa da bi trpela v enotni Jugoslaviji vlado delavstva. No, in ker je takrat bil fašizem v Italiji in v Bolgariji in še nekje drugod v klasju — kaj naj drugega počne naša patriotična in dalekovidna buržuazija — patriotična in dalekovidna kolikor zna biti patriotičen in dalekoviden vol na paši — kakor da sledi tem sijajnim vzgledom in zavoz državnih voz v najgršo in najneumnejšo reakcijo, čeprav ni bilo za to nobenega povoda, kajti pretlila ni nobena revolucionarna nevarnost niti s strani delavstva, niti s strani kmetstva. Te nevarnosti so pretile Italiji in Bolgariji, ne ga Jugoslaviji. Pa smo vseeno zašli v reakcijo, to pa samo zaradi tega, da se brani vladno korito. Kajti vladno korito je pri nas samo za beograjske politične porodice in klike in bog ne daj, da bi iz tega ši-

rokega korita žrebali tudi prečanski buržuazni volkovi. Raje pa gremo v reakcijo.

In reakcija je tu in ta reakcija duši tudi pri nas, kakor drugje, ravno tiste, ki so jo rodili. To je vedno tako. V Italiji je Mussolini ujetnik lastne diktature in mu lastni pandurji morajo držati stražo še pred vratami njegovega osebnega fašistovskega stranišča; v Bolgariji sedi vlada na bombah, v Madžarski ne vedo ne naprej, ne nazaj, pri nas se pa reakcionarci med seboj požirajo in rušijo in trgajo ono kuliso, ki predstavlja naš parlament, s tako vnemo, kakor bi to ne znali niti najrabijatnejši »sansculoti«.

Tako se duši reakcija v reakciji sami. Nas to izredno veseli. Prav iz srca si želimo, da bi hudič čimprej vse skupaj vzel.

Toda volitve v Franciji in Nemčiji so pokazale, da proletarijat ni mrtev, da se svet okreže spet na levo, da je delavstvo spet dvignilo glavo in da ima prav resen namen kmalu lopniti prav resno po buržuaziji.

Kaj pa sedaj? Ali se bi tudi sedaj naša buržuazija ravnala po mednarodnem kurzu in krenila na levo, kakor je takrat hitro krenila na desno?

Jok! Iz reakcije se ne more nazaj v demokracijo. Vsaj ne z istimi vodilnimi ljudmi in v istih razmerah. Zato bo naša reakcija, kakor vse druge reakcije, našla svoj logični izhod v strašni polomiji. Čim prej bo ta polomija tukaj, toliko bolje za vse.

Italijanski fašizem je že občutljiv.

Ko so sklepali generali in velekapitalisti mir, so razmeroma malo poštevali kolonialne interese Italije, ker je Italija imela v svetovni vojni ni majhne zasluge zanje. Italijani so ni mislili kot šovinistični fantasti, da je vir njih sreče Trst, Pulj in Dalmacija, to je severozahodno obrežje Jadranskega morja, ker s tem zasedejo izhod na morje prebivalcem srednjega Podunavja. To je bila spekulacija, pri kateri Italija ni mislila na kolonije, ne na to, da so predpogoj dobrega gospodarskega razvoja dobri priateljski odnosi s sosedi, ki zbujaajo spoštovanje in zaupanje.

Italija tega načela, odkar jo vodi fašizem, ni spoštovala, marveč je vedno iskala novih konfliktov sedaj s to, sedaj z ono sosedno državo. To je bila kardinalna napaka. Ali z revoltiranjem proti sosedom Italija ne bo korigirala pogodb, ki nasprotujejo njenim imperialističnim interesom, ali celo izpremenila verzajske mirovne pogodbe, marveč se bo le bolj in bolj izolirala iz koncentracije ostalih držav, ker se je pač ogibljejo vsi sosede, kakor bodočega ježa, dokler ga moralno ne pomandrajajo.

S pridobitvijo severozahodnega obrežja Jadranskega morja je postala Italija sicer lastnica obrežja, toda možnost povečanja eksporta preko jadranskih pristanišč je z razpadom močne podunavske države odpadla, ker ni nikogar, ki bi ta eksport ridigiral in subvencioniral. Ako bi hotela Italija ta eksport in import organizirati, bi morala žrtvovati ogromno bogastvo na eni strani, na drugi strani pa biti lojalna sosedka kot pametna trgovka. Teža pa ne razume.

Za Italijo se je te dni najbrže že izvršila silno nerodna stvar, ki je pričela tudi italijanskemu fašizmu dela-

ti skrbi. Čehoslovaška republika je vsaj iz južnih delov svoje države izvažala mnogo produktov preko Adrije. Sedaj se je pa čehoslovaška republika pogodila z Nemčijo, da ji ta odstopi del pristanišča v Hamburgu. Čehoslovaška bo, čim bo ta pogodba perfektna, naravno opustila izvozno in uvozno pot preko Trsta, kar pomeni veliko zgubo za italijansko gospodarstvo. Iz istih razlogov, kakor je poiskala novo pot Čehoslovaška v prekomorske kraje, jo bodo prej ali slej poiskale tudi druge podunavske države ali na Hamburg ali pa na Solun.

Ko je italijanski fašistični tisk zvedel dogovor glede pristanišča v Hamburgu med Nemčijo in Čehoslovaško, je zagnal huronski krik in vik ter očita sedaj Nemčiji neiskrenost. Italijani sami priznavajo, da Trst in druga okupirana pristanišča ob Adriji stalno propadajo ter da pomeni pogodba glede hamburškega pristanišča pravo katastrofo za italijanska pristanišča ob jadranski, oziroma sredozemski obali.

Količkaj dalekovidni politik bi bil moral že vnaprej vedeti, da celinska Adrija Italiji ne more donošati dobička, tem manj pa še, ker je Italija s svojo netaktno zunanjo politiko zadala razvoju najhujši sunek s svojo akrobatsko širokoustnostjo in izpodkopavanjem zaupanja v nje resnobo. Gospodarski razvoj hoče mir, hoče svobodo in interes zase, Italija pa je doslej delala samo agresivne izpade brez pravih vzrokov in s tem odbijala še tiste simpatije, ki so jih kapitalistične države gojile do nje.

Fašizmu, ki se po vsem svetu bahi, da je spravljal delo in kapitalizem doma v sklad, se je sprožilo nad gla-

vo prvo kolo, ki mu zada polagoma smrtni udarec. Fašizem naj se v tem trenutku zaveda, da krivična dikta-

tura zaleže, če drži dovolj krepko moč v rokah — doma; svetovni kapitalizem pa se majhne miške ne boji!

Otvoritev nemškega parlamenta. Pogajanja za sestavo nove vlade.

Volitev predsedstva v četrtek.

Pred tesno zasedeno dvorano in galerijo je otvoril starostni predsednik, socialni demokrat, 82letni sodrug Back, sejo novega parlamenta. Pred vsem se je spomnil železniške katastrofe na Bavarskem (24 mrtvih in 9 težko ranjenih) ter izrazil sorodnikom sožalje parlamenta. Potem opozarja novo zbornico na veliko pomanjkanje, v katerem se nahajajo vojne žrtve, to so invalidi, vdove in sirote, ter upa, da bo zakonodajnih trpljenje olajšala. Istotako se bo morala nova zbornica boriti z vprašanjem razvoja velikanskih koncernov (kartelov in trustov), katerih moč je tako velika, da že dr-

žavo ogrožajo. Starostni predsednik je potem imenoval zapisničarja ter konstatiral, da se je prve seje udeležilo 462 poslancev, nakar je predlagal, da se voli predsedstvo v četrtek. Kot predsednik bo zopet s. Löbe izvoljen. Pogajanja za sestavo vlade se že vrše. S sestavo vlade je bil poverjen s. Müller. Meščanske stranke zahtevajo vlado široke koalicije, obenem pa nemška ljudska stranka dela komedije, ker zahteva, da se mora tudi pruska deželna vlada primerno razširiti. Na to pa socialisti ne bodo pristali, ki so tudi tam zmagali, da bi premagancem pomagali na konja.

Stavka kovinarjev podjetja „Titan“ v Kamniku.

V sredo, dne 13. junija so stopili v stavko profesionisti podjetja »Titan« v Kamniku. Vzrok stavke so turške razmere, ki vladajo v tej tovarni. Ravnateljstvo je napravilo iz tovarne turški vijalet, kjer posamezniki uprav po janičarsko nastopajo proti delavcem. Delavstvo ima svoje zaupnike, ali ti zaupniki so samo »Blitzableiterji« za gospodove strele.

Da se tem razmeram odpomore, so sklenili zaposleni profesionisti sporazumno s Savezom — poseči po

zadnjem obrambnem orožju — stopili so v stavko.

Kovinarji! Delavci vseh strok! Stavka v Kamniku bo dolgotrajna. Pričakujemo od vseh solidarnosti. Ti se bije borba za najvitalnejše pravice človeka. Tu gre za dostojanstvo delavca.

Verujemo v Vas, sodrugji, da nam boste stali ob strani. Verujemo v Vas, da nam boste pomagali. Zato smo trdno odločeni zmagati za vsako ceno. Živela borba!

Stavkajoči.

Demagogija meščanskih strank s starostnim zavarovanjem rudarskega in plavžarskega delavstva.

Demokratsko »Jutro« je dne 7. t. m. v članku »Za rudarje nimajo srca in denarja« med drugim navedlo tudi sledeče: »Ali se s takim postopanjem vzgajajo ljudje za ljubezen do domovine? Ali je to mogoče še v kakšni drugi državi?« Če še nikoli ničesar, tako je »Jutro« vsaj te besede prav napisalo.

Ali mi vprašamo jasno in odločno stranko, katere glasilo je »Jutro«, da nam in vsemu prizadetemu delavstvu pove, kdo je bil tisti, ki je to zavarovanje postavil na tako trhle noge, ker menda ni vedel, da je za ustvaritev vsakega zavarovanja predvsem potrebna finančna podlaga? Ali ni bil to njih pristaš dr. G. Žerjav, takratni vladni minister? Zakaj on takrat tega ni vedel, kar v danes pisec omenjenega članka, ki je najbrž dr. J. Bohinjec, pristaš iste stranke.

Vpijete po časopisju, kaj ste dosegli za rudarje z razsodbo rudarskega razsodišča. Mi vam povemo, da nič drugega, kakor da ste prihranili podjetnikom na prispevkih za to zavarovanje 1 milijon Din letno in obenem omogočili ministru za rube in šume, da se bo poslužil čl. 116, 3. odst. Pravilnika, da se bodo pokojnine znižale za 41 odstotkov ali 328 Din mesečno pri 30-letnem članstvu. To stanje se bo pa z vsakim novim prirastkom upokojencev poslabševalo, tako da rudarji, ki že imajo 20-

letno člansko dobo in še računajo na 10-letno delovno dobo, bodo dobili po 30-letnem članstvu reci in beri v najsrečnejšem slučaju Din 150 mesečno. To je delo meščanskih strank za rudarje.

Vpitje, da so klerikalci krivi poloma, drži le v toliko, da sedaj, ko so na vladi, kljub temu, da so imeli pred volitvami tako na široko odprto srce za to zavarovanje, niti z mezcincem ne ganejo, da bi se to zavarovanje saniralo.

Ne mečite krivde eden na drugega, ker ste eden drugega vredni. Govorite o ljubezni do domovine! Kar ljubite jo; mi vam prepustimo, da jo ljubite, saj imate kot kapitalisti razloge, da jo ljubite — delavstvo jo pa nima zakaj!

Da pa ne boste mislili, da delavstvo samo ne razume, kako je to vprašanje rešiti, vam vsem demokratom in klerikalcem v naslednjem objavljamo spomenico, katero je delavstvo sprejelo na javnem protestnem zborovanju v Trbovljah, dne 7. junija t. l., ter poslalo na ministrstvo za rube in šume s prošnjo, da jo vi »demokrati« kot opozicijska stranka podprete in vi klerikalci kot vladna stranka izvedete. Če pa tega ne boste storili, potem pa bodite vsaj toliko značajni, vrzite krinko iz obraza in pokažite se v pravi luči — kot izdajalci delavskih interesov.

da spreminja molitve tako, kakor se spreminja zakone. Parlament seveda ni niti v verskih vprašanjih edin, kakor ni v politično socialnih. Toda najlepše je to, da je največje nasprotje med Baldwinovimi konzervativnimi ministri. Te dni je novela o molitveniku v razpravi v spodnji zbornici. Minister za notranje zadeve, ki je proti novemu molitveniku, je izdal celo knjigo, v kateri pojasnjuje svoje stališče ter naznanja, da se bode s svojimi somišljeniki odločno protivil tudi proti kompromisni formuli, ki so jo sprejeli anglikanski škofje. Nasproti temu izjavlja premijer Baldwin, da bo on z njegovimi prijatelji glasoval za novi molitvenik in da bo vse storil, da bo ta zadeva še pred počitnicami prišla pod streho. Ta napoved ministrskega predsednika je povzročila pri vseh sektah, ki nočejo o katolicizmu nič vedeti, silno ogorčenje. Takoj je Baldwin prejel na stotine brzogovornih protestov, kjer se ga roti, da naj odneha v svojih namenih, sicer da se bo verski boj zanesel v sleherno občino, pri čemer bi bil verski mir na Angleškem resno grožen. Debata o reviziji molitvenika se je pričela 13. junija v spodnji zbornici. Posamezni poslanci so prejeli na tisoče pisem, v katerih se jih prosi, naj zavzamejo stališče za ali proti. Zbornica je bila zelo dobro obiskana in v ložah peerov (plemičev) se je opazilo najvišje cerkvene dostojanstvenike. Pet in sedemdeset govornikov se je prijavilo k debati in sicer 30 za in 45 proti. Vodja opozicije je, kot že omenjeno, notranji minister Joynson-Hicks. Stranke so v tem vprašanju popolnoma razdeljene. Kakor se vidi, ima g. Baldwin skoraj večje brige in težave kot naš Vukičević, ki ima sto križev nad seboj radi posojila in nettunskih konvencij, na katerih sprejem morda še bolj težko čaka kot sam Mussolini. Angleški bog — kapitalizem — ima pač dovolj denarja, zato se sedaj ukvarja z molitveniki, ki niso več moderni. Nasprotno naš jugoslovanski bog — kapitalizem — je pa še mlad in rabi predvsem denarja in zopet denarja, zato so mu molitveniki za enkrat devet in devetdeseta briga. V tem je razlika med nami in Angleži.

Gozjerji, lahki, poltežki in original, kakor tudi nad 30 modelov promenadnih čevljev, nudi Karo, Koroska cesta 19.

Angelo Cerkvencik:

19. razstava Slovenskega umetniškega društva.

(Konec.)

Isto velja glede samote tudi za njegovega brata Draga.

To drugo bistvo se pojavlja v Nandetovih delih kot nekakšna nevarna (ne le bežna) iskra nihilizma in pesimizma. Ta doba je bila zanj psihično najhujša in najnevarnejša, vendar pa ga je izčelila, da je pohodil in zatrl v sebi nihilistično in pesimistično razpoloženje, kar ni kar tako razumljivo, kajti tajiti ne smemo, da utegnejo podobne življenjske razmere do svojih devetdesetdevet odstotkov ustvarjalcev uničiti. Ta boj se je bistremu opazovalcu in kakšnemu intimnejšemu prijatelju očitaval največ po neki čudni pasivnosti v javnosti.

V to dobo (od 1923. do 1926.) spada akademski študij, iz katerega raste njegov razvoj v današnji — **nov realizem**. V najpopolnejši preprostosti opazovan objekt (predmet), katerega mora slikar vpodobiti s prav tako — priprostimi sredstvi, to je bistvo novega realizma, ki zamejuje razglabljanje (duhovnost) v sliki in kipu (rebus!). Dejstvo je in ostane, da je vrhovni imperativ umetniškega vstvarjanja: ustvarjati tako, da morejo umetnino uživati in do dna užiti tudi najprostejši zdravi možgani; saj danes ne moremo več verjeti bajki, da ustvarja umetnik le zase in za kakšno petorico božjih izvoljencev . . .



K o s p i t e

Vam ni treba imeti nikakih skrbi za perilo, ker

ŽENSKA HVALA

raztaplja nesnago tako, da drugo jutro trebate perilo samo malo kuhati v rastopini, za katero vzamete

Schichtovo Terpenin milo

Gospodarski vzroki ruske sovjetske revolucije.

Napisal profesor Dr. Alfonz Goldschmidt.

(Prinašamo to razpravo kot poučno ilustracijo gospodarskih vzrokov ruske revolucije, čeprav ne delimo povsem tendence pisca. Op. ured.)

Nobena revolucija ne stremi za drugim, ko da premagá življenje, ki je postalo neorganično. Brez smisla bi bila ne samo revolta ampak tudi revolucija, ako bi ne hotela nič drugega kakor samo to, da nadomesti eno skupino ljudi z drugo, t. j. eno vlado z neko drugo. Le tedaj, če ta nova vlada vsebuje takorekoč močne naravne tendence, oziroma če se nanaša na že izvršeno spremembo fundamenta in zrušitev cele zgradbe, potem se da govoriti o resnični revoluciji.

Revolucija je torej nova ureditev oblik, ker je ta nova ureditev red družbe že tu, dasi navidezno in formalno še stara ureditev obstoja. Revolucionarni nered prve dobe, ko je vlast prehajala od enega družbinega razreda na drugega, je samo proces

rojstva. Nove upravne oblike so še predaleč in segajo preko takozvanih realnosti, vendar pa imajo na drugi strani tudi moč, da pospešijo prilagoditev teh realnosti na nove upravne oblike.

Sovjetska ruska revolucija, če jo gledamo s tehnično upravnega stališča, ni bila v resnici nič drugega, kakor to, da je dala obliko za že vidne sile, ki so se morale po polomu stare (caristične!) uprave urediti primerno novim gospodarskim in kulturnim potrebam. Proces (razvoj) do hipa, ko se uprava preuredi, je bil v vseh revolucijah dolgotrajen in bolesten, seveda tudi v ruski revoluciji. Povzročila ga je neorganično obtežitev in konstrukcija po naravi nenavadno bogatega gospodarstva, ki je vsled neorganičnosti od dne do dne postajalo revnejše. Dočim je kvantitativna produkcija v Rusiji hitro rasla, pa je resnična produktivnost, posebno zemlje, padala.

nija in še vedno nekakšna mehkost, dočim je značilna pri Dragu barvitost, ostrá karakterizacija in neka nedvoumna določenost.

Naj naposled naglasim, da kažeta oba Vidmarja v svojih delih močno kozmopolitsko tendenco, zametujoč ozkosrčno, mnogokdaj prav malo povdvarjanja vredne, lokalne posebnosti.

Se dvoje, troje besedi, ki se mi zdijo silno važne.

Povojno in nič manj predvojno ustvarjanje slovenske vpadablajoče umetnosti je široko publiko (ljudske množice) po večini naravnost odvrčalo od umetnika in njegovih umetnin, vzbujalo je neko vrsto zasmehovanja umetnin, deloma pa popolno resignacijo mnogoterih, ki so z resnično ljubeznijo hrepeneli po uživanju umetnin. Posledica je bila vesplošna apatija, ki jo danes čutimo med množicami nasproti umetniku in umetninam.

Če je tako, smelo trdim, da nosijo težino krivde na svojih ramenih (baš vpadablajoči umetniki in ne toliko občinstvo).

Pri drugih umetniških panogah ni nič drugače.

19. razstava Slov. umetniškega društva je to napako srečno odpravila in pred nami so umetnine, ki bodo mogoče odvrčale nekoliko prav posebnih ljudi s prav posebnimi okusi (pravice do teh okusov mi nikakor ne pade na um komurkoli odrekati!), ki pa bodo užitne zdravemu čutu priprostega človeka za lepo in pozitivno.

Tine Kos in brata Vidmarja — vsi trije so nam dali tisto, po čemer smo hrepeneli: umetnine, resnične umetnine za vse ljudstvo.

To padanje ruskega gospodarstva kljub rastoči produkciji je začelo tedaj, ko je Rusija stopila v trgovsko zvezo z zapadno Evropo.

Doseglo pa je najvišjo točko, ko je leta 1897 finančni minister Witte uvedel zlato carino. Witte je hotel s tem, da izrabi denarno moč Evrope, hitro dvigniti rusko industrijo in poljedelstvo. Zlato pa pomeni v modernem gospodarstvu silen boj industrije proti poljedelstvu, t. j. boj kapitalistične rentabilitetne politike z racionalnostjo kraja. Racionalnost kraja je namreč v tem, da sta polje in industrija organsko zvezana, dočim je Rusija Wittejeve dobe ustvarjala industrijo daleč od takega (primernega!) kraja. Posledica tega je bila: popolnoma neorganičen sistem železnic, prekopov in cest, kar znači strašno obremenitev gospodarstva z nerentabilnimi stroški transporta in z vmesnimi dobički (Zwischengewinne), neglede na nenavadno visoke dobičke evropskega kreditnega kapitala, ki je Rusiji posodil milijarde rubljev.

Vidna in občutna je postala ta neorganičnost v velikanskem eksportu poljskih produktov, s čimer se je plačevala po stroških draga industrija in njena uprava, ki je hitro izčrpala osnovno moč Rusije, t. j. moč kmeta. Vse pa je bilo mnogo bolj urejeno (usmerjeno) na oborožitev, vojno, na razširitev (Expansionen) in na to, da kroti industrijski in kmetski proletarijat kakor pa na to, da bi res odprlo bogastvo zemlje. Rusko poljedelsko gospodarstvo je pred vojno plačevalo samo za industrijske proizvode letno pribitek nič manjši od 2 milijard rubljev, dočim je celotna vrednost ruske poljedelske produkcije znašala letno 9 milijard rubljev.

(Konec prihodnjic.)

Skupen izlet vseh gorenjskih in ljubljanskih „Svobod“

se bo vršil v nedeljo 17. junija. Udeležé se ga »Svobode« Ljubljana, Šiška, Vič, Kropa, Lesce, Tržič, Javornik, Gorje in Jesenice. Odhod za izletnike iz vseh krajev je s prvim gorenjskim turistovskim vlakom, ki odpelje iz Ljubljane ob 5.28. Vsakdo naj si kupi karto do Javornika. Ta karta velja tudi za povratek, ker je voznja s turistovskim vlakom polovična. Spored izleta je sledeč:

1. Na javorniškem kolodvoru sprejmeta javorniška in jeseniška »Svoboda« vse izletnike.
2. Odhod proti Savi pred Delavski dom.
3. Od tu izlet proti Bledu čez Dobravo in Vintgar. V Vintgarju kratko zborovanje, skupno kosilo, petje, godba itd.
4. Popoldan odhod proti Bledu, kjer bo svobodna zabava: veslači na

II. Okrožni zlet DTE „Svoboda“, Studenci, dne 14. in 15. julija v Studencih.

Na plan za „Svobodo“!

Prireditve se vrši ob vsakem vremenu.

Odbor.

čolnih, kopanje, plavanje itd. Povratek z zadnjim turistovskim vlakom.

Na predvečer se bo vršila na Jensevicah konferenca vseh gorenjskih »Svobod«. Vabimo vse delavce, da pridejo v nedeljo v naš krog. Udeležite se vsi tega izleta, na katerem se bodo spoznali med seboj sodruzi in sodružice iz najrazličnejših krajev! Vožnja stane Din 24.50 za vožnjo iz Ljubljane in nazaj. Iz drugih krajev je seveda vožnja še manjša, tako da ni izlet zvezan z nikakimi velikimi stroški, ako vsakdo vzame s seboj nekaj mrzle jedi. Izleta se udeležijo pevski in godbeni zbori posameznih »Svobod«. V slučaju slabega vremena se bo vršil izlet drugo nedeljo, 24. junija. »Svobodaši« in vsi delavci, na plan!

Maribor.

A. Bahun:

Na predvečer zadnje operne predstave v Mariboru.

Jutri, dne 14. junija 1928, bo zadnja operna predstava v mariborskem gledališču. V »Jutru« od nedelje je nekdo že napisal nekrolog mariborski operi, kjer obupno vzdihuje, češ, da je ne bo nikdar več! Jaz ne bi hotel tega reči — nikdar več — ker je to nepremišljeno rečeno. Bolj umestno bi bilo reči, da je ne bo v doglednem času. Opera v Mariboru se je v pravem pomenu besede umetno vzdrževala, tako umetno ali še bolj, kot se vzdržuje marsikatera povojna tvrčka in vegetira ter se noče odločiti za likvidacijo, dokler vse skupaj hudič ne vzame. Tudi mariborska opera je eno povojnih podjetij, ki se je borilo od vsega začetka s finančnimi težavami, ker ni imelo to podjetje nobene realne podlage. Kajti, če v predvojnem času, ko so bile gospodarske razmere vsestransko boljše kot danes, ni bilo v Mariboru opere, potem bi bil moral slepec videti ter razumeti, da je v današnjih razmerah kaj takega še manj mogoče. Kje pa na svetu imajo še v tako majhnem kraju, kot je Maribor, opero? In če jo imajo, tedaj jo vzdržujejo tudi na umeten način, to je z velikimi subvencijami. Še pred vojno se je moralo takozvana deželna gledališča podpirati in če se ne motim, je n. pr. zagrebško gledališče prejemale letno po 100.000 kron, kar bi bilo danes premalo. Po kupni vrednosti pa je tedaj bilo stotisoč kron več kot sedaj po valutni vrednosti 11.000.000 Din.

Gledališču pa ne koristijo vse subvencije mnogo, ako nima realne podlage, to je, ako so življenske razmere dandanes tako mizerne, da največji del tiste publike, ki je nekdanj tvorila glavni gledališki kader in to so predvsem državni uslužbenci vseh vrst, po veliki večini ne doseže eksistenčnega minimuma. To se ne čuti samo pri gledališču, marveč to čutijo vsi trgovci in obrtniki ter gostilničarji, ki se morajo vsled tega trajno boriti za obstanek.

Mariborski občinski svet se je bavil v nešteti sejah z gledališkim vprašanjem in je dajal mnogo večje subvencije, kot jih je gledališče prejemale v predvojnem času. Seveda niso te podpore mnogo zalegle in jaz sem ponovno opozarjal, da je čas, da se neha z eksperimenti, ker bolniku, ki je prišel že bolan ter pohabljen na svet, ne bodo pomagale vse injekcije nič. V zadnjem času je skušala uprava temu bolniku podaljšati življenje s tem, da je dajala skoraj same reči, ki zabavajo in prav malo takega, kar izobrazuje. Naši gledališki krizi pa ni samo vzrok splošna gospodarska kriza, pač pa je vzrok v tem, da je to gledališče slej ko prej politikum. Pod nemškimi režimom so ga Slovenci bojkotirali in sedaj narobe. Toda gospodje nacionalisti ostanejo v svojih trmi na obeh straneh nepremakljivi

in to kljub vsem dolgoletnim izkušnjam.

Pa vzemimo, da tega ne bi bilo. Maribor s svojimi 30.000, povečini revnimi prebivalci vendar ne more čudežev delati. Tudi v Gradcu je morala opera prenehati, ki šteje 160.000 duš ene narodnosti. Sedaj se je županu s. Muhiču posrečilo — in to z veliko težavo — napraviti nov aranžman, da se bode moglo po dvehletnem prestanku na jesen zopet začeti z opero. Graško gledališče bo imelo podpore 400 tisoč S., torej 3.200.000 Din. Potrebno pa bi bilo 700.000 S. Torej bodo morale biti precejšnje omejitve.

Kako bi se torej mogli mi z Gradcem meriti?

Zato pa: Kar je pristno, to se drži, kar pa je umetno, pa mora prej ali slej zginiti!

Dr. Orošelj umrl. Vodja mariborskih Nemcev in odvetnik v Mariboru je danes ponoči preminul. Zadel ga je kap. Dr. Orošelj je bil sicer nasprotnik socialistične stranke, vendar pa vedno korekten mož.

DTE »Svoboda« Maribor priredi v nedeljo, dne 1. julija tl. točno ob 10. uri dopoldne na vrtu »Ljudskega doma«, Ruška cesta 7, javni telovadni nastop. Vrstni red: 1. Deklice: Proste vaje s petjem. 2. Dečki: Proste vaje z ročkami. 3. Telovadkinje: Proste vaje. 4. Telovadci: Telovadba na drogu in bradlji. 5. Lahka atletika telovadkinj in telovadcev. 6. Igre otrok. 7. Humoristične tekme. — Društva, prijatelje in ljubitelje kulturnega in telovadnega pokreta uljudno vabimo, da se te prireditve udeležijo v kar največjem številu. — Sedišče 4 Din, stojišče 2 Din; otroci v spremstvu starišev imajo prost vstop.

Trbovlje.

Trboveljska podružnica SPD priredi v nedeljo, dne 17. junija izlet na Kum. Odhod izpred kolodvora ob 6. uri zjutraj. Vsi planinci in planinke iz Trbovelj, Hrastnika in sosednih krajev iskreno vabljeni! V slučaju slabega vremena se preloži izlet na eno poznejših nedelj.

Pismo iz Tržiča.

Tržič, 10. junija 1928.

V nedeljo, dne 3. t. m. se je vršil sestanek predilniških delavcev, na katerem je s. Mihevc iz Ljubljane poročal o pomenu strokovne organizacije za delavstvo. Povdarjal je, da je skrajni čas, da delavstvo v tekstilni industriji ne samo v Tržiču, temveč tudi v ostalih industrijskih podjetjih v državi, prične intenzivnejše delati za ustanovitev silno nujne močne strokovne organizacije. Delodajalci omenjene industrije so v zadnjem času napravili v Beogradu razne sklepe v svojo korist. Na drugi strani mora delavstvo nemudoma storiti svoje, poprijeti se dela, ker v nasprotnem slučaju bo delavstvo absolutno poraženo. Razmere, v katerih delavstvo danes živi, so pač take, da se s strahom vprašuje: kam in kako? Izgovori delodajalcev, da je slaba konjunktura, absolutno ne drže, ker je razvidno iz letnih računskih zaključkov tovarna, da se kopičijo težki milijoni v njihove blagajne. — Žalostno dejstvo pa je, da je delavec tako slab kalkulator, da ne zna zračunati, po kakih cenah bi moral prodati, kar poseduje — svojo delovno silo. — Uspeh tega sestanka je bil ta, da je lepo število delavcev pristopilo k strokovni organizaciji, uvidevajoč, da je edino v organizaciji rešitev.

Nato je zadržnik Kobler poročal o združnem gibanju s posebnim ozirom na sodelovanje strokovnih organizacij v združnem področju. Povdarjal je, da je zadruga vedno pripravljena stati delavstvu na strani, to pa le tedaj, če se bo delavstvo

tega zavedalo in kupovalo svoje potrebščine v združnih prodajalnah in delalo za tem, da se delavstvo gospodarsko osamosvoji. Ss. Snov in Vehovec sta poročala o občinskem gospodarstvu, kar so vzeli navzoči z odobravanjem na znanje. Več takih sestankov in več resnega dela, pa bo kmalu drugače.

Dne 5. t. m. se je vršila javna seja mestnega zastopstva, katere je bila mestoma zelo burna, zlasti pri razpravi o reviziji občine po odredbi oblastnega odbora. Ovadba, katere je bila naperjena proti županu kakor tudi proti finanč. odseku, ni prinesla tistega uspeha, katerega so si tukajšnji klerikalci želeli. Očitati komu neverbe, podkupovanje, pa ne imeti toliko močnatosti, to pred sodiščem dokazati, je način, ki jasno karakterizira značaj.

Ostra debata je v marsičem dokazala, kako težko je zagovarjati neresnico in da ima laž kratke noge. Župan je poročal, da se prične v najkrajšem času graditi »Zdravstveni dom« v Tržiču, v katerem se bodo nahajali sledeči oddelki: 1. Javno kopališče, 2. mladinska kuhinja in oddajališče mleka za dojenčke, 3. šolska poliklinika, 4. dispanzer za dojenčke in posvetovalnica za matere, 5. dečje jasli za dojenčke in malo deco, 6. protituberkulozni dispanzer. S tem bo rešeno velevažno socialno vprašanje našega industrijskega kraja.

V mesecu juliju pojde manjša skupina oslabiljenih otrok k morju; v ta namen je občina votirala 5000 Din. Dalje se je votiralo 2500 Din za nekaj otrok vestfalskih Slovencev, kateri bodo za časa šolskih počitnic tukaj nastanjeni.

Med drugimi je bilo rešeno tudi več važnih osebnih vprašanj, nakar je obč. klub SSJ predložil v zadevi nettunskih konvencij posebno resolucijo, ki je bila sprejeta s 13 proti 9 glasovom. Proti so glasovali klerikalci in dva demokrata.

K sklepu pripominjamo še to: Delavstvo Tržiča in okolice mora stalno stati na braniku svojih pravic, ker je le v njegovi skupnosti trajnost uspeha.

Hrastnik.

Dne 3. junija na strokovnem shodu zbrani steklarji so zahtevali takojšnjo napeljavo zdrave pitne vode ter so utemeljevali svojo zahtevo s sledečimi razlogi: V stanovanjskih hišah tukajšnjih steklarjev, v katerih stanuje 114 družin s približno 370 družinskimi člani (skupno torej 484 prebivalcev), se pogreša še vedno zdrava pitna voda. Že nešteto krat se je pojavila v tej delavski koloniji epidemija, po večini trebušni legar,

zadnjič v letu 1917 v mesecu novembru. Ker je sedaj spet pritisnila vročina in še vedno ni videti, da bi se začel vodovod končno graditi, zahtevajo na shodu zbrani steklarji, da se z ozirom na veliko nevarnost epidemije takoj začne graditi vodovod, da dobi tudi delavska kolonija nujno potrebno pitno vodo.

(Op. uredni: Vprašamo zdravstvene oblasti, če se zavedajo svojih dolžnosti. Zdravstvenim oblastvom je znano, kako nevarna epidemija preti ne samo hrastniškemu delavstvu, marveč prebivalstvu cele Slovenije, če se ne odpravi to leglo tifusa v Hrastniku. Zakaj zdravstvena oblast ne intervenira? Ali naj poveemo, zakaj? Še malo počakamo, nato pa bomo drugače zaropotali.)

Zabukovca.

Tukajšnja podružnica »Svobode« bo priredila v nedeljo, 17. junija izlet na Šmohor preko Hude jame v Laško s petjem in tamburaškim odsekom. Zbirališče pri s. Iv. Malusu v Zabukovci. Odhod ob 5. uri zjutraj. Udeležite se tega izleta v obilnem številu.

V nedeljo, dne 24. junija ob 9. uri dopoldne se bo pa vršil v prostorih s. Iv. Coceju v Međoj. članski sestanek. Dnevni red: 1. Izlet v Kamnik; 2. razno. — Posebno se opozarja na ta izlet kolesarje.

Črna.

Podružnica DTE »Svobode« v Črni priredi dne 17. tm. telovadni nastop s sledečim sporedom: 1. 17. junija ob 9. uri dopoldne sprejem gostov v Žerjavu, odhod v Črno. 2. Sprevod po vasi, pozdravni govor. 3. Ob 15. uri popoldne javni nastop DTE Studenci, Muta, Guštanj, Mežica in Črna: a) člani: proste vaje; b) ženska deca: proste vaje; c) moška deca: proste vaje; d) nastop gostov; e) ženski naraščaj: vaje z žogami; f) člani: proste vaje; g) člani: vaje na orodju. 4. Po javnem nastopu velika vrtna veselica, godba, ples, šaljiva pošta itd.

Del. pev. društ. »Enakost«, Studence, priredi dne 1. julija veliko

poletno veselico

v vseh lokalih g. Klemenšak-a v Studencih (»Bela zastava«) z raznovrstnimi zabavami. Vstopnina prosta. Prostovoljni prispevki se hvaležno sprejmejo. Za obilen obisk prosimo odbor.

Kupim veliko množino rabljenih koles
JUSTIN GUSTINČIČ,
Maribor, Tattenbachova ulica 14.

Ali že uporabljate

„PROJA“ terpentinovo kremo za čevlje!



Dobliva se jo povsod. Dobliva se jo povsod.